

РАДИ ЦАРЕВ СРЕБРИСТАТА КОБИЛА

chitanka.info

Възрастният мъж посегна към лулата, напълни я бавно, взе въгленче от камината и продължи с ниския си басов глас:

— Да, бях каруцар в продължение на четиридесет и пет години... Ей това, което виждате, съм го спечелил с каруцата и с конете си. Много животни съм имал, но сребристата кобила не мога да забравя и до ден-днешен. Харесал я бях отдавна, но принадлежеше на жребцовото депо. Използувах я там за работа и за майка... Тя беше от арденската порода — хубави и силни животни. И не такива заспали и бавни като другите тежки коне, дето съм виждал и у нас, и през войната в Унгария... То, нали си чувал приказката „Добрият кон и под съдран чувал се познава“, а тук животното беше цяло-целеничко пред очите ми.

Дълго се въртах около депото, гледах я да работи, да пасе, да кърми малкото си. Висока, едра, но с прибран корем и равен гръб. Пък и млада беше — нямаше повече от шест-седем години, в силата си... Пристъпва във впряга подобно на царица, влачи каруца с канати, пълна с цвекла или с царевица. Запознах се с гледачите, черпех ги често в кръчмата, макар че сам аз не пия, молах ги да ми кажат предварително кога ще я продават. И година след като я видях за пръв път, ми излезе късметът. Кой знае защо се реши жребцовото депо да бъде разформирано и започна разпродажба на кобилите, а жребците ги откараха на друго място.

Когато доведох кобилата у дома, беше цял празник за семейството ми. И жената, и децата я обикнаха от пръв поглед. Животът на един каруцар и на коня му не е лесен. И в студ, и в пек каруцата трябва да се движи, защото тъй се изкарва прехраната. Понякога тръгнеш на дълъг път, счупи се колело, майстор ли да търсиш, коня ли да гледаш, товара ли да пазиш... Грижех се за кобилата тъй, както не се бях грижил за никой друг кон дотогава. От залъка си отделях, но тя винаги беше нахранена и напоена. На пода на обора слагах дебела постеля от слама, яслата за сено и яслата за зоб не оставаха празни. Веднъж се разболя от запъхтяване. Поболях се и аз от мъка по нея. Добре че един биярин ми даде лек — брашно от конски кестен, слагах го в храната ѝ. Слава богу, премина запъхтяването ѝ, по-яка отпреди стана. И тя се привърза към мен. Достатъчно беше да се задам и ме познаваше по стъпките. Започваше да пръхти, да цвили, да блъска с копито, докато не отида в конюшната и не сложа ръка на

нейния врат. Тогава буташе в лицето ми широката си квадратна муцуна, разтваряше белезникавите си ноздри, поемаше мириса ми. Едва след това се успокояваше, навеждаше глава и започваше да яде сено. Не сторех ли това, не влезех ли при нея, ставаше нервна, зла, можеше да бутне стените на обора, да излезе навън и да види къде съм. Тази нейна лесна възбудимост се проявяваше и по време на работа.

Натоваря дърва да ги прекарам за някой клиент, тръгва си спокойно по пътя, подчинява се на поводите. Нито се опъва, нито върви бавно, макар че на каруцата има повече от два тона тежест. Изведнъж тя вижда нейде коза или куче. Тогава сребристата кобила изправя глава, наостря уши и гледа животното с напрежение и страх. Спира, отстъпва или се спуска напред, без да обръща внимание на поводите, на железата на гема, които се врязват в езика и устните ѝ. Чудно животно беше тази кобила. И лъв да се явеше пред нея, би могла да го стъпче като котенце, а се плашеше от една нищо и никаква пъстра коза.

Може би поради тази непонятна нервност не можеше да търпи друг впряг пред себе си. Видеше ли каруца на пътя, засилваше сама хода си, бързаше, макар и да влачеше голям товар, застигаше я, минаваше покрай нея и чак тогава се успокояваше. Изглежда, и конете имат своя гордост, готови да покажат своето превъзходство над събратята си.

Влезех ли в склада за дърва, където работех по онова време, оставях кобилата с каруцата нейде към вратата и отивах да видя какъв товар ще извозвам. Разберях ли се с началника си, изсвирвах с два пръста. Животното вдигаше глава, наостряше уши, поглеждаше към мен и тръгваше с колата. И за голямо учудване на хората наоколо, по пътя не докосваше нито другите каруци, нито стифовете с материали, нито куповете дърва. Управляваше колата с необикновено умение, без някой да дърпа поводите.

Спираше пред дървата и чакаше търпеливо да бъдат натоварени в каруцата. От време на време поглеждаше с едното си голямо око назад. Следеше как се увеличават цепениците върху платформата. И по някакъв неразбираем за мен начин долавяше кога тежестта става прекалена. Тогава удряше с копита, ровеше земята пред себе си и хриптеше с нисък глас. После размахваше главата си нагоре и надолу.

Продължавахме ли да товарим, животното не искаше да потегли, докато не свалим от каруцата поне няколко дебели дървени къса.

Да, моята сребриста кобила си имаше странности, но тя теглеше два пъти повече тежест от всеки друг кон и с това ми помагаше да печеля доста. И двамата бяхме доволни един от друг. Така вървеше времето в задружен и спорен труд до оня ден, в който се случи нещастieto.

Движихме се по шосето преди големия завой на дефилето. Товарът беше от леки дървени сандъци, които бяха наредени твърде високо върху платформата. Отвъд завоя настигнахме волска кола със сено. Кобилата забеляза съперник, вдигна глава, изправи се, усили хода. Опитах се да я задържа, защото знаех, че наблизко шосето се стеснява, но животното не беше съгласно. И тъй като товарът не беше повече от тон и половина, дори се затича. В първия миг ми се стори, че ще изпреварим лесно колата със сено. Управлявах, доколкото можех, с поводите. Надявах се и на животното, което беше способно да прекара каруцата на косъм от препятствието, но не знаех, че ще ни се изпречи купчина камъни, струпани небрежно край шосето.

При изпреварването лявото колело се удари в тях, кобилата се напрегна. Нейният мощен гръб се изви като дъга. Колелото се изкатери по камъните, захвърчаха отломъци от тях, замириса на искри, които не се виждаха в светлия ден. Колата загуби равновесие и конят, товарът и аз се намерихме на куп в дола покрай шосето. Главата ми гръмна от трясъците на сандъците и загубих съзнание.

После оздравявах дълго в болницата. Когато се върнах в къщи, кобилата отдавна се беше оправила. Чувах цвиленето и тропота на копитата в обора — викаше ме при себе си. Може би беше забравила за нещастieto — животните забравят по-лесно от нас. Не се обаждах — обзел ме беше упорит гняв, продадох я на един човек отвъд планината, за да не я виждам, но не я мразех. Знаех си, че сърцето ми ще се свива при среща с нея. Не бих могъл да изтърпя лесно мисълта, че е наблизко, в ръцете на друг човек. Нещо подобно на туй, което става с хората, когато обичаната жена или мъж се омъжат или оженят за друг или друга. Има хора, които не могат да изтърпят и се запиляват по далечни земи да не се срещат с милите на сърцето им. И аз направих така с моята кобила.

Обичам конете може би повече от всеки друг човек. Нямах осем години, играех веднъж с децата в селото, където съм роден и неочаквано от долния край на улицата се зададе голям табун коне. Връщаха се от паша и някой ги беше подплашил. Летяха като буря сред облак прах, земята се тресеше под копитата им. Ние не можахме да помръднем — останахме да клечим с топчетата в ръце. Табунът връхлетя отгоре ни, но първите коне вместо да ни стъпчат, се вдигнаха на задните си крака и ни прескочиха. Другите коне вършеха същото, макар че препускаха в луд галоп. И досега виждам напрегнатите коремни, размаханите крака, разперените опашки, които преминаваха над главите ни. Отървахме се само с уплахата, никой не беше засегнат от копитата. Е, как да не ги обичам?

Спомням си и смъртта на нашия съсед дядо Илия. Той имаше хубав кон, гарваново черен, патаног — китките на четирите му крака бяха бели, от дунавската порода, мелез между местна кобила и унгарски жребец — от тези, дето наричат нониуси... Старецът го гледаше като очите си, прах не даваше да падне отгоре му. Един ден дядо Илия тръгнал да оре нивата си, която беше върху билото на дълъг хълм. Стигнал до нанагорницето, слязъл от каруцата да не тежи на животното, повел го за юздечката. И на половината път му станало зле, получил удар, свлякъл се на земята пред коня и починал...

На другия ден не го потърсили, тъй като в къщи мислели, че е решил да ношува в колибата край нивата, за да оре по ранина. Чак на третия ден хора, които минавали по пътя на двеста метра от подножието на хълма, забелязали, че каруцата с коня вече от два дни стои на едно място и дочули цвиленето на Гарвана — тъй беше името на коня. Двама души спрели колите си, отишли и намерили мъртвия старец. Конят ги посрещнал с тихо цвилене, изглеждал изтощен и уморен, едва стоял на краката си. Под предните му копита имало изкопана дълбока яма. Животното почти три дни блъскало земята с крака, цвилело да събуди лежащия човек, задържало каруцата на стръмния път, гладно и жадно, без да помисли да напусне мястото, където се бе случило нещастieto с господаря му.

Е, това е истински кон.

И да знаеш, затова нашият народ обича конете от веки веков. Може би оттогава, когато е преплувал на гърбовете им синия Дунав

или пък още по-преди. Спомня ли си една песен, дето я пеят в нашия край —

*„За стълба врана коня
и на коня синьо седло.
Юздата му ясна звезда,
по две змии, две зенгии,
и седлото нанизано,
нашарено, изписано...“*

— сърцето ми се отваря и пее ли, пее... Да, станаха вече десет години, откакто продадох сребристата кобила, но знаеш ли, често я сънувам... Един ден, преди две години, някакъв едър кон с хамут на врата и палдъм по тялото, в пълна амуниция, бутнал с глава портата и влязъл в двора ни. Изглежда, бил уплашен от нещо, защото потичал насам-натам... После спрял пред яхъра, подушил мириса на друг кон в него, размахал глава нагоре и надолу, процвилил гневно. Жена ми излязла, вгледала се — поводитите на коня били скъсани и висели от юздечката до земята — познала сребристата кобила. Изглеждала уморена, потънала в пот и пяна. Повикала я по име — наричахме кобилата Веска, и тя се обърнала към нея, изпръхтяла. Жена ми отворила вратата на яхъра. Животното влязло вътре и пристъпило не към яслата, а към стената, където била окачена дрехата ми. Подушило я, опипало с бърни джоба — там слагах понякога късчета захар за нея — и зацвилило с пълно гърло, сякаш ме викало да дойда пак, както в доброто старо време...

Старата се разплакала, донесла половин кофа овес, сипала в яслата, но кобилата не посегнала към храната. Стояла до дрехата и я душила. Така я заварил нейният нов стопанин. Ходил той до съседното село по работа с каруцата, но усетил, че кобилата се стреми към пътя за града, не се подчинява на поводитите. Помислил това за инат, разпрегнал колата, вързал я за едно дърво както си била с амуницията, и ѝ ударил няколко камшика по гърба. Тогава тя се дръпнала силно, скъсала поводитите и препуснала право към нас. Търсела нещо, което загубила отдавна...

Често не ме съдържа да ида и да я видя, но няма да го сторя. Сърцето ми ще се скъса, ако я видя изпаднала, ако е гладна, ако нейната сребриста козина е загубила блясъка си, ако долната ѝ устна е увиснала от преждевременна старост. По-добре и в смъртния си час да я помня млада, силна, красива...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.